

De Oude Haven weer als nieuw

KARIN ABRAHAMSE

De Oude Haven weer als nieuw

KARIN ABRAHAMSE

Op vrijdag 1 maart werd de Oude Haven na een grote opknapbeurt officieel als 'stadspark' geopend door wethouder Borstlap, portefeuillehouder milieu. Na anderhalf jaar is de vrij treurige aanblik van de haven vervangen door een opgeruimd geheel dat uitnodigt tot wandelen en genieten van de zon op de nieuwe banken. Voorafgaand aan deze operatie werd in 1997 begonnen met het uitbaggeren van de hele waterloop. Dat was nodig vanwege het vervuilde slib dat zich op en in de bodem had opgestapeld. De Gooi- en Eemlander schreef: *De langverwachte grote schoonmaak van de Hilversumse Oude Haven en de Gooise en 's-Gravelandse Vaart gaat waarschijnlijk volgend jaar plaats vinden. Ruim eenderde van de 72.000 kubieke meter slib in deze waterbodem bestaat uit chemisch afval. (..) Het slib is ernstig tot zeer ernstig verontreinigd met gechlloreerde koolwaterstoffen en zware metalen. (..) Afhankelijk van de definitieve stortkosten van het slib gaat de schoonmaak tussen de vijf en zeven miljoen gulden kosten. Enkele jaren geleden hield men nog rekening met het tienvoudige. (..) In 2000 begon men met de aanpak van de hellingen. Het geheel is veel luchtiger en opener is geworden. De eiken, kastanjes en acacia's zijn gespaard en er zijn houtwallen aange-*

De oudst bekende foto van de Oude Haven. Gezien de geringe begroeiing van de taluds moet hij kort na de aanleg gemaakt zijn en dus dateren van rond 1880. Op de achtergrond de schoorsteen van de Hilversumsche Stoomspinnerij en Weverij in het Rode Dorp. (coll. SAGV)

Kort na de aanleg van de Oude Haven was er aan het eind van de Badhuislaan van 1885 tot 1898 een zwembad met een hoge schutting erom heen. Eigenaar was Gerrit-Jan Schorterman. Het zwembad verdween weer op verzoek van omwonenden die het toch een inbreuk op de goede zeden vonden, al die baders die vanuit de huizen aan de Mauritslaan en de Taludweg konden worden bekeken. (coll. SAGV)

De loswal aan de Havenstraat (links) en de Oude Loswal (onder) speelden een belangrijke rol bij de aanvoer van bouwmaterialen voor het snelgroeiende dorp Hilversum. (coll. SAGV)

De Oude Haven werd ingegraven in het zand van de Gooise stuwwal, waardoor er een vallei van aanzienlijke diepte ontstond. Op de ansichtkaart boven lost het ms. Avontuur in de jaren '30 grind aan de voet van de Dudoktrap, aan het begin van de losplaats. De diepte van de vaart was toen blijkbaar nog voldoende voor redelijk grote binnenvaartschepen. Op de ansichtkaart rechts, daterend van ca. 1910, is door de geringere begroeiing goed te zien hoe diep de vaart in het landschap insneed. (coll. SAGV)

legd. Kruiden, bloemen en heesters zijn aangeplant waardoor een zogenaamd 'hellingbos' kan ontstaan dat een grote natuurlijke variatie zal vertonen.

De bomen en struiken langs de waterkant die het zicht op het water belemmerden zijn geheel gerooid en ook de eilandjes zijn van begroeiing ontdaan. Langs de waterkant loopt nu een nieuw pad waarlangs banken en over het water uitstekende vlonders. De befaamde Dudoktrap is hersteld en er werd weer een trap geplaatst aan de kant van de Taludweg. Om die te kunnen bereiken komt er brug naar de andere oever. Ook is een nieuwe natuurstenen trap gebouwd aan de zijde van de Havenstraat. Er is nog wat onduidelijkheid over de komst van een skatebaan en ook het lot van de zout- en zandbunker is onzeker. Er is overleg gaande met de Hollandse Maatschappij voor Stadsherstel BV die een horecagelegenheid in de bunker wil vestigen. Daartoe zal dit gebouw van Dudok wel eerst volledig gerestaureerd moeten worden.

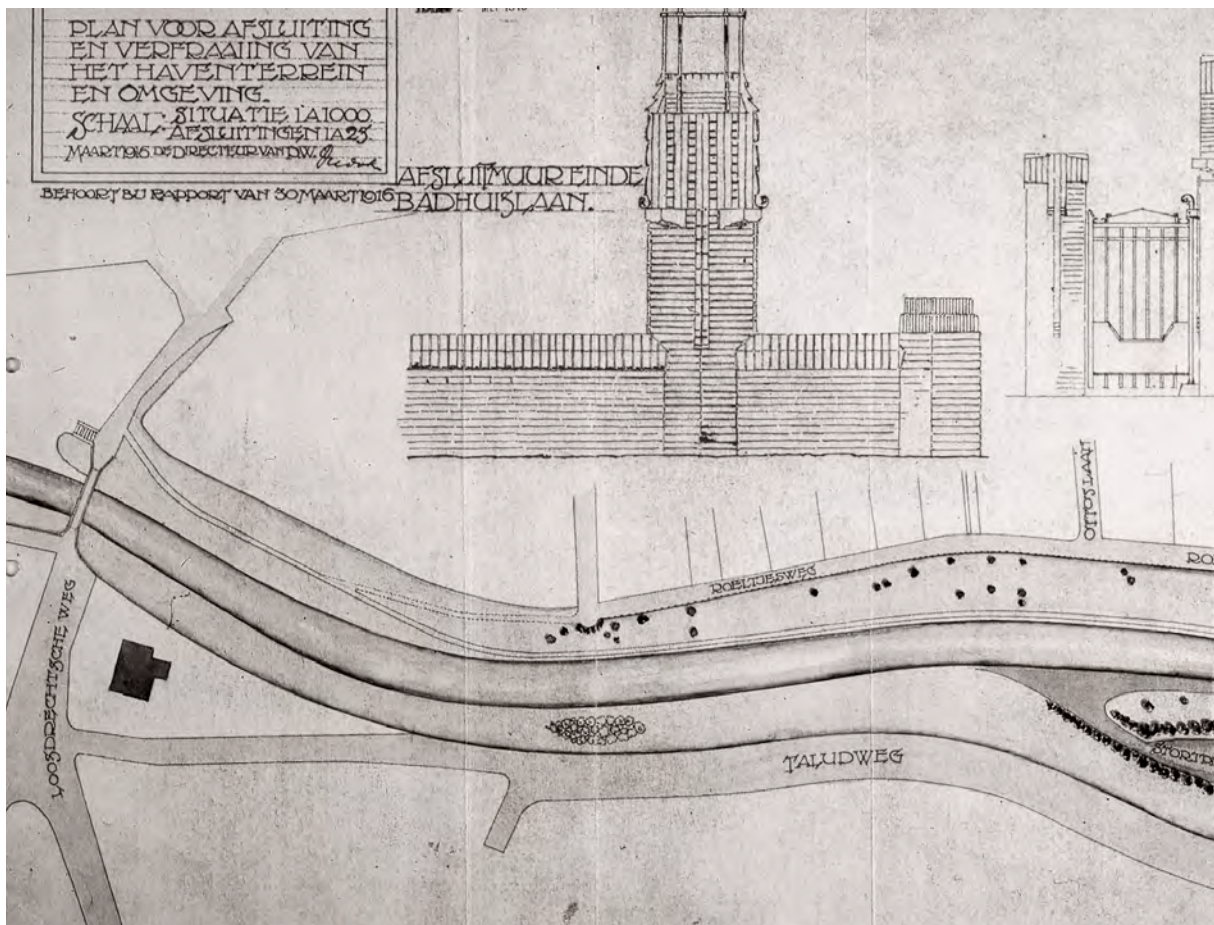
Links: Bij de recente restauratie van de Dudok-trap uit 1916 werd de lantaarn volgens het oorspronkelijke ontwerp opnieuw geplaatst. (foto E.J. Pelgrim)

Onder: De door Dudok ontworpen trap in mei 1979, vóór de restauratie. (coll. Stevens)

De Oude Haven heeft in het verleden al veel functies gehad. Begonnen als vrachthaven met een loswal bij de Havenstraat voor de aanvoer van vooral bakstenen en zand voor de stadsuitbreiding van Hilversum, werden er al spoedig recreatieve voorzieningen aangelegd.

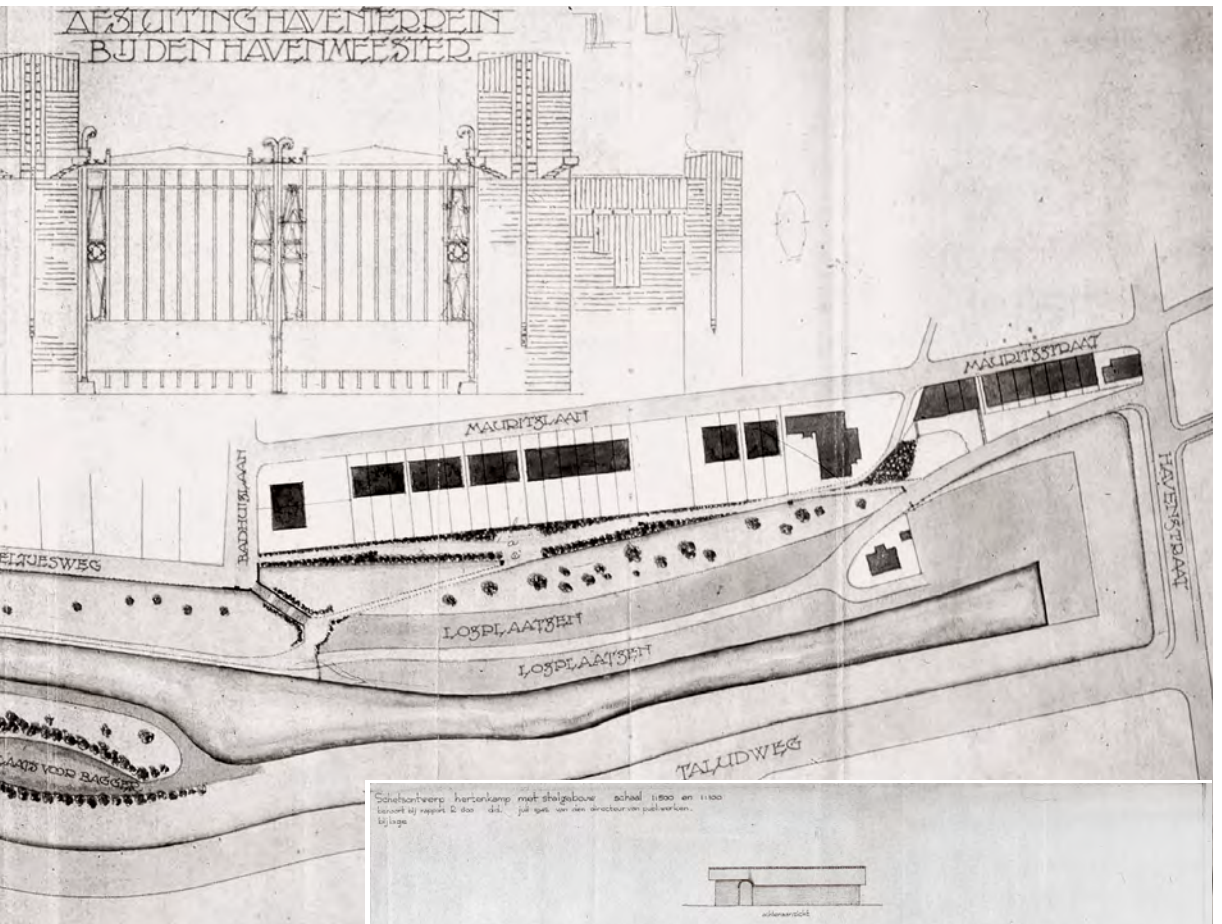
Dudok maakte al in 1916 een plan voor de afsluiting en verfraaiing van het Haventerrein. Niet alleen werd daarvoor de trap vanaf de Badhuislaan met de grote lantaarn gebouwd, ook werd toen de wandelweg van Havenstraat naar Hondenbrug aangelegd. Op de hellingen wilde hij terrassen aanleggen met lage begroeiing. De Hilversumse dorpsjeugd maakte echter korte metten met die aan-

plant. Al kort na de opening in 1917 schreef hij aan het college van burgemeester en wethouders: Op den eersten Paaschdag wandelde ik 's middags nog even naar het werk om te zien, hoe het plantsoen werd gebruikt. Tot mijn grooten spijt merkte ik, dat een kleine bende apachen op de meest grondige wijze bezig was, de met groote zorg afgewerkte taluds en perken te vernielen, het grint naar beneden te smijten en geplante haagjes te schenden.

Aan de zijde van de Taludweg bestonden een tijdlang schooltuinen met een houten gebouwtje voor de opslag van gereedschap. Die tuintjes waren bereikbaar via een sindsdien verdwenen trap.

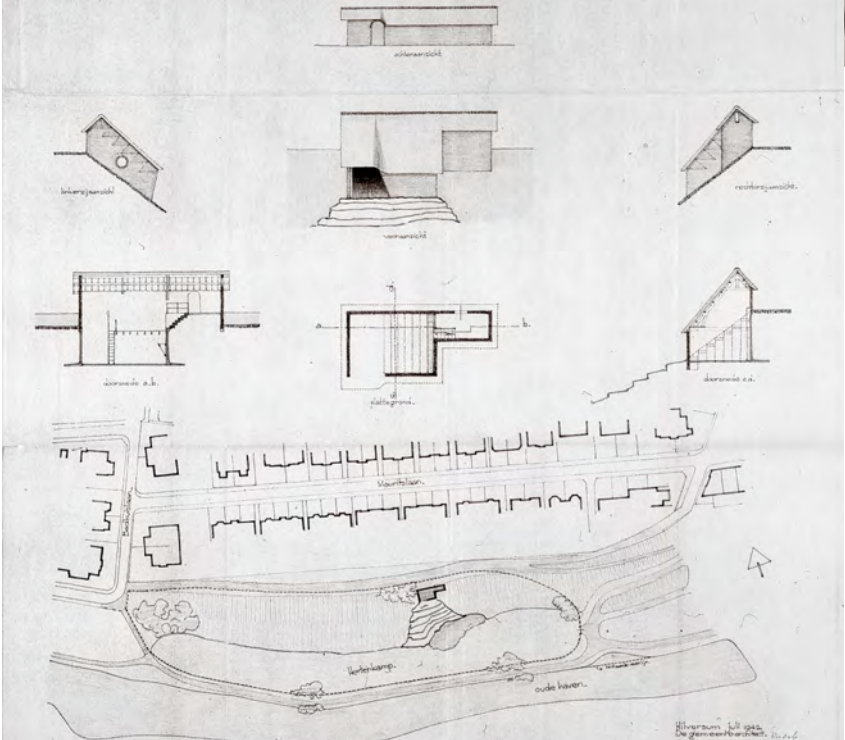
Dudok gaf zijn ideeën voor de parkaanleg in de haven niet op: aan het eind van de jaren dertig van de vorige eeuw ontwierp hij nog een hertenkamp met een hertenstal voor de Oude Haven. Uiteindelijk werd die echter gerealiseerd aan de Ceintuurbaan. Vanaf die tijd ging het met het gebied alleen maar bergafwaarts. In de jaren vijftig was er van de 'parkachtige' aanleg niets meer te bespeuren en in 1955 meldde het dagblad Trouw: Naast de voorbeeldige parkaanleg rond het gemeentehuis, de moderne wijze van gebruik van bloemen en planten bij de Noorderbegraafplaats en het in de architectuur verweven spel van bloemenschoonheid bij de Fabritiussschool is er in Hilversum een belangrijk hiaat: de wildernis waardoor, als een junglerivier, de 'oude

Scheikerkkamp hertenkamp met stielgebouwe school 1890 en 1900
 tevoort is aangelegd de door de... put ges... van den directeur van publieken...
 bij lage

Boven: Het plan van Dudok uit 1916 ter afsluiting en verfraaiing van de Oude Haven. (coll. SAGV)

Rechts: Het eveneens van Dudok afkomstige plan, eind jaren '30, voor de aanleg van een hertenkamp tussen de huizen van de Mauritslaan en de Oude Haven. (coll. SAGV)

Bij de Havenstraat ontwierp Dudok een zout- en zandbunker voor Publieke Werken. (coll. SAGV)
 In maart 1997 (rechts), kort voor het begin van de restauratie, was het gebouw door de grote hoeveelheid graffiti nog nauwelijks herkenbaar. (coll. Stevens)

Haven' slingert. Weggezak tussen de Beresteinseweg en de Taludweg ligt daar een stinkend, door ratten bewoond stukje water, waar niemand naar omkijkt en waar stekelige doornbossen en weggezakte bomen de oevergarnering vormen.

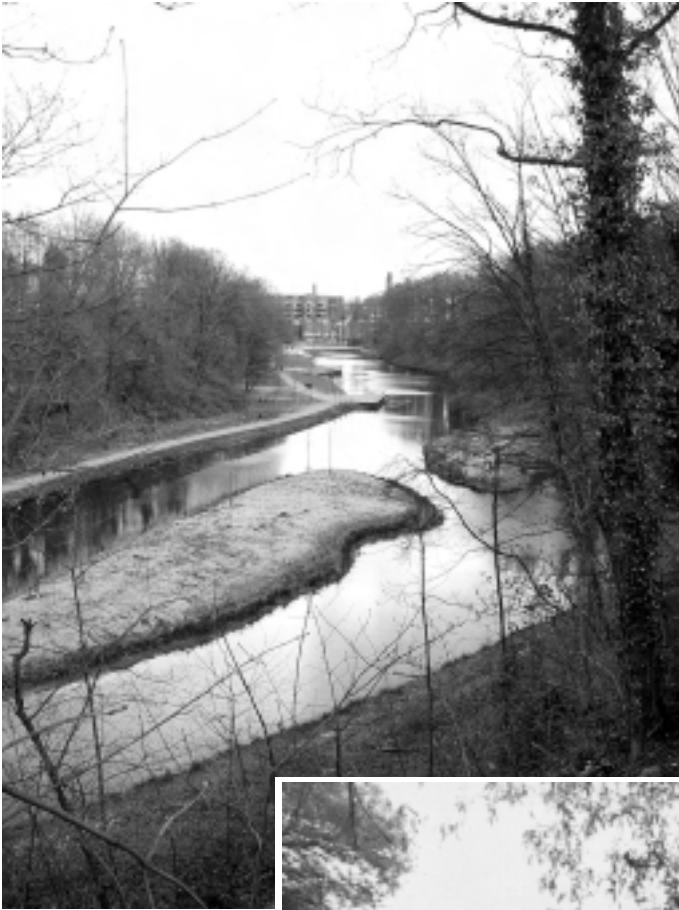
In 1987 poogde een actiegroep het ergste zwerfvuil op te ruimen en dat was nodig ook. Binnen enkele uren had men al een container gevuld en was er nog nau-

Zicht vanaf de Havenstraat, 1977. Door de jaren heen groeide de Oude Haven steeds verder dicht en raakte steeds verder vervuild. De oude losplaats verdween en werd vervangen door een speeltuin, later een jeugdhonk en nog weer later een skatebaan. (coll. Stevens)

Vanaf hetzelfde punt, anno 2002. Tijdens de restauratie is de vaart schoongemaakt en veel overtollig groen verwijderd. De Oude Haven is omgetoverd tot een stadspark waar het goed toeven is. Nu alleen nog de skatebaan terug. (foto E.J. Pelgrim)

Door het overwoekerende groen weg te halen is er weer zicht op de Oude Haven. Het oude schooltuineneiland is weer als zodanig herkenbaar en via een brug bereikbaar. Ook de opgang naar de Taldudweg werd opnieuw aangelegd. (foto E.J. Pelgrim) Het betere zicht draagt ook bij tot de veiligheid van het verblijfsgebied, zodat situaties zoals rechts (foto Stevens, mei 1982) voorkomen worden.

welijks vooruitgang geboekt. In 1991 startte een eerste saneringsactie om het vervuilde slib te verwijderen. Dit slib was afkomstig van het uitbaggeren van de Gooise Vaart in de jaren zestig toen de haven als depot voor de afvoer werd gebruikt. Bij de actie in 1991 spandemen over een deel van hellingen landbouwplastic om te voorkomen dat ook daar de bodem zou vervuilen. Restanten van dat plastic konden nog jarenlang worden 'bewonderd'. Die sanering is blijkbaar ook niet afdoende geweest.

Nu is de Oude Haven het aanzien weer meer dan de waard en we zullen hopen dat de zout- en zandbunker, nu ontstert door graffiti aan de voorzijde en hekken op het bovenliggende plantsoen, spoedig een bestemming krijgt.